

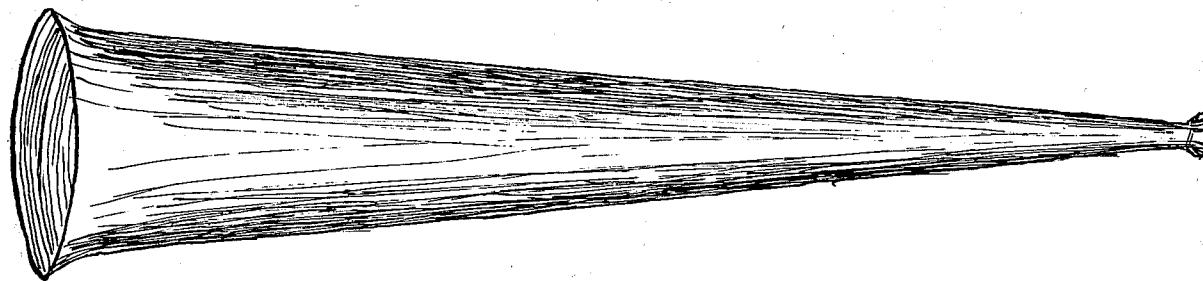
2928

I Östraby hålls åldermannsstämma omkring den 1 nov (å i 1859 den 1 nov). Man har hejtrat att för frikorn bl.a. dans på åldermannsgillet, sedan gubbarna blivit tillt glada. Nå inga damer var tillstades, fick gubbarna dansa med varandra.

2

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESAKIV

2928

"Östra byggnadens
byakorn.

Skala 1:4.

2928

Vi samtidige åboar inom Östra by
hafva i dag på allmän Bystämma
träffad följande överenskomselse,
som skall tjena till noga och
laglig efterlefnad, neml.

I mo Den åbo som Byen som icke
mäter efter ordningsmannens
order i ärende som rörer Byens
angelägenheter båter till Bya-
laget En Rl Banco: ombud
anses fäma sjelf

2928

2: Byswägarne inom Byens Foari intre-
gripes Törf med swägen, skall
owickorligen vara i Laga och orddent-
ligt stück till den förekommande
förra Julii; — da bransking
skall företagas af 2me ojävige
Närendemän mot Byens Kostn.

3rd: Ordningsmännen inom byen skall
vid båters erläggande om fådant
forsimmas skriva order till Cir-
culerande inom byen. Svämme
dagar före den tid byernärmars
famling skall ske vid vete af

2928

Tva och 2/3 Rl banko: lika böter om
att ordföringsman möter vid jämnan-
träden.

4to Den ålo som försummar, eller läter
försäma ordföringsmannens order
böter En Rl Banco, försämas
ordföringsman skriva tydliga och
begripeliga order i dess ärende, samt
uraktläder- tillfalla den person
som bör först mottaga den, sic
Cirkulation böter för sådant tva
Rl banko.

5te Order börjar sic Cirkulation för

2928

Norra roten hos Herr Inspector Krook
N:o 14. för meddelarsta rotten hos
Herr Stenberg på N:o 11 och sedan
hos N:o 10 för Södra roten hos
Anders Ols Enka på N:o 9 och sedan
hos Herr Inspect. Martinsson
och sedan N:o 11

Försäkras i Bystämna
Östra by C 1° Nov. 1855.

J. Andersson Johan Grulsson Ola Martinsson
C. A. ^{n:o} 8 Krook Nils N. L. S. darsson Nils Nilsson
Bengt Nilsson B. P. Liljeblad Nils N. A. J. Anderson
J. Hansson förs N:o 3 d. M. ^{n:o} 8 Nilsson

2928

Anders Swensson Jöns Andersson
Else Åkes Dotter N:o 5 H. O Martensson
C. G. Grönvall, Åke Olson Else Peters Dotter
Nils Åkesson Hans Olson Åke Petersson
Ola Klemmecs son Johan Olson Nils Petersson från Nilsson
Anders Alanezon Lars försör Jöns Nilsson
Jöns Nilsson Nils Andersson Anders Peters
son Peter Nilsson Jöns Andersson
Egenhändiga underskrifterna bestyrka:
Nils Olson Gustaf Söderberg
dräng på N:o 9 Öfralen

UNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

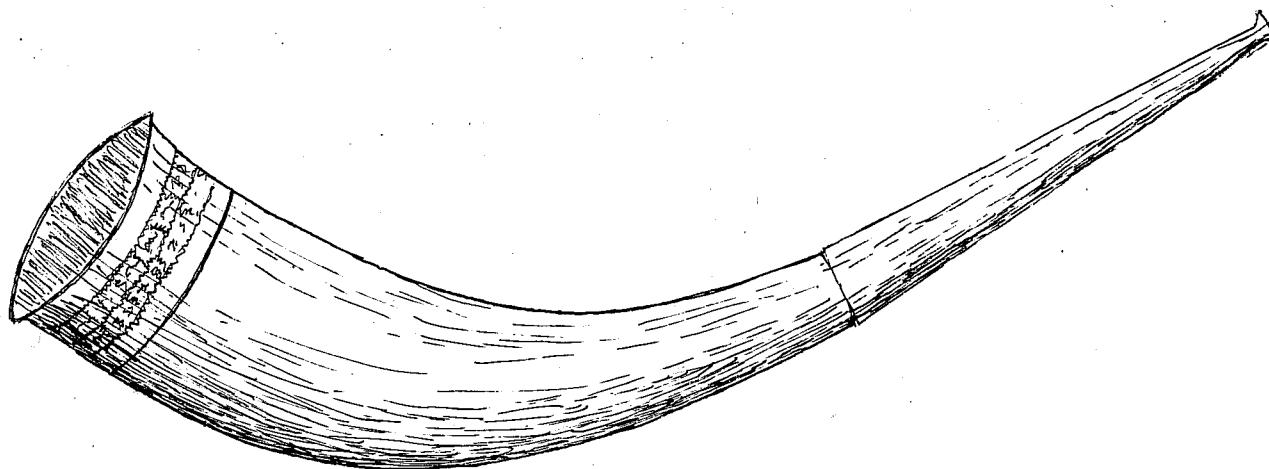
8

SKÅNE
FÄRS H:D
ÖSTRABY S:N
BRUNSLÖV

2928

345 395 575 005 045 305
405 395 505 1818 LNS 305

Byamännens initialer å hornets mässingsbeslag.

BRUNSLÖVS BYAHORN (se vidare foto!)

Gustaf Anderson
1920

2928

Åldermaninstytutionen i Brunsöös by (Östra byg. s:n)
Åldermanbyggnaden gav

enkning på byns alla hemmansägare. Man börjar med nr: 11, fortsätter så med nr: 10 och så vidare till man kommer till nr: 1. Bonderna i Magnaröd (utom en) hör också till bygånget, eftersom de ha en del av Brunsöös jörd. Därmed var Magnaröd ej i fråga om justhåll tillsammans med Brunsöös utan häll skadboninget tillsammans med Gjularöd. I Brunsöös fanns två justhåll (nr: 1 och nr: 2).

Åldermanusgillet har under de senaste åren hållits i nov. eller dec. (nl. protokollsboken har tidvis växlat mellan den 2 nov. och 23 dec.) Vid 5-tiden på eftermiddagen kommer männen. Först sätter sig på kaffe, sedan gör man upp räkenskaperna, överlägger an- givande bortarrendering av byns grusfält, mossar samt lagring av bondrävgar. Somman nägotyrelsen tog hand om snöskatt - mönster valdes även pröfagde. Därefter väljs ålderman - eller plenman, som han kallas i protokollsboken — för nästa år. Härefter följer gillet, då det sätter sig på onsdag och förmånga gåtar. — I byn finns 43 manar.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Gillet

2928

Byahornet

2928

11
sammanlagt och de flesta brukar komma.

Byahornet - likform protokolls -
boken - handskriven är åldermannen. Det är
är hon med beslag av magasin i båda
ändarna (se foto als teckning!). Å beslaget,
vid den sistasten öppningen, är ingraverat årtalat
1818, då antagligen hornet är förfärdigat, samt
elva hornärken, tydligen de dåvarande elva
byamännens hornärken. Minstydikt därmed
stammar från tiden före 1860 (ent. uppgift
av Nils Mårtenson från Magnarö, den bosatt i Helsingör,
född 1838).

2928

Den förste möj förelades
barns mamar till majståmma. Då
liksom annars, när de skulle komma
samman, blåste man i byahornet. Detta
är nu förstört, några pojkar rev itu det.
Det var en bur av koppas.

När majståmmans hytte man om "se's-
man". Detta gick omkring på ställena
allt efter den ordning i vilken de låg.

Majgillet började på eftermiddagen

Byahornet

Sexman

Gillet

Först gjöts de på brånnorin. Därefter
gjordes upp räkningarna. Om någon
gjorts någon "bravats", fick han böta.
När han inte gav med på detta, fick han
"pryl".

På nätet vankades iegen mat,
utan man fick endast brånnorin med
snör och bröd till.

Upplyckat off. Anders Eriksson (*1844) i
Öreryd.

2928

2928

Ålderman
Gillet.

Ur åldermannens räkenskapsbok, som är påbörjad år 1870, framgår att åldermanusgillet i regel hållits i början eller mitten av november månad. Då väljs ålderman, eller som han kallas i räkenskapsboken, Råman. Åldermanussynslan går inledning på byns mänar i numeratitud (med början på nr 1) enligt vad nuvarande åldermanen, Martin Mårtesson, visar nr 9 meddelat brukar åldermanusgillet förfja vid H-fiden på d. m. Först kyndes på kaffe, där efter går man upp räkenskapsderna,

på senare på koälten bjuds ¹⁵ på köttsonat.

Av byns handlingar finns f.m.
i äldermannens favor blott den myssvärda
räkenskapsboken. Antagligen har, sedan "bys
läda" förstörts, de olika handlingsarkivrat
eller förstört. En del av byns gamla land-
materi handheldingar förvaras av Anders Persson,
vars u:s 8. Möjligen finns andra handlingar
spridda på annat håll. Att förlita nägra
efterfrågningar härmede är dock ej
tillåtit.

Byahornet utgörs av en rak
mössringolur.

Angående byamännen svara

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2928

Byns hand-
lingar

Byahornet

Byamän-
dens forma
samlings-
plat's

Sämlingsplats har nysorterande Anders Persson
berättat följande.

(† 1855)

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

— · · —
2928

Rymanullen had före sin samlingsplats
tv. om Anders Perssons gård (Nr 8), strax väster om
då gamla skolan som ligger (se kartskissen).
Här stod tolv "sedestolar" i ring. På
dessa sittställen syns tolv männen vid hämmar
läckna. Av dessa åttares finnas, efter vad som
synes, tre kvar, en står i Anders Perssons
trädgård och två ha förlats till Betra by kyrka,
där de står på var sin sida om södra
ingången. — Intressant är en jämförelse
med 1813-års karta över Orås by. På den
först beskrivna platsen finns ä' kartan

17

utritat en cirkel, som föligen utmärker den
nysonanunda samlingsplatsen.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2928

Octag

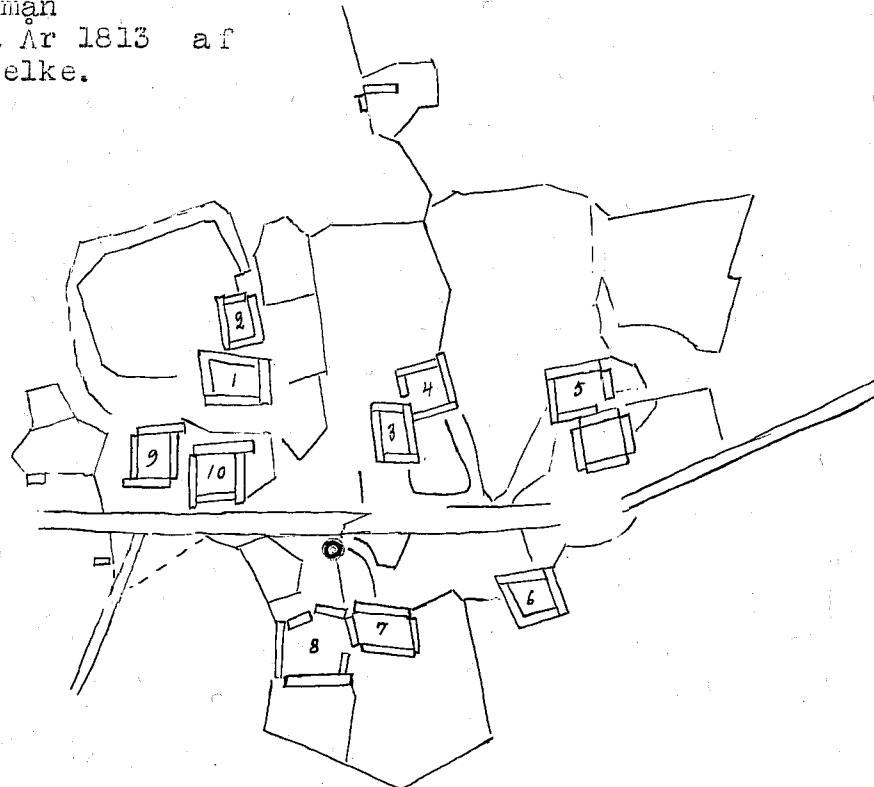
LUND'S UNIVERSITET'S
FOLKMIRNESARKIV

20

Charta
öfver
In och Utägorne till
O r å s b y
uti

Malmöhus Län,
Färshöd och Östraby sockn
Utägorna Afmätta År 1766 af
C.M. Espeman
Inägorna Afmätta År 1813 af
A.M. Lagerbjelke.

2928

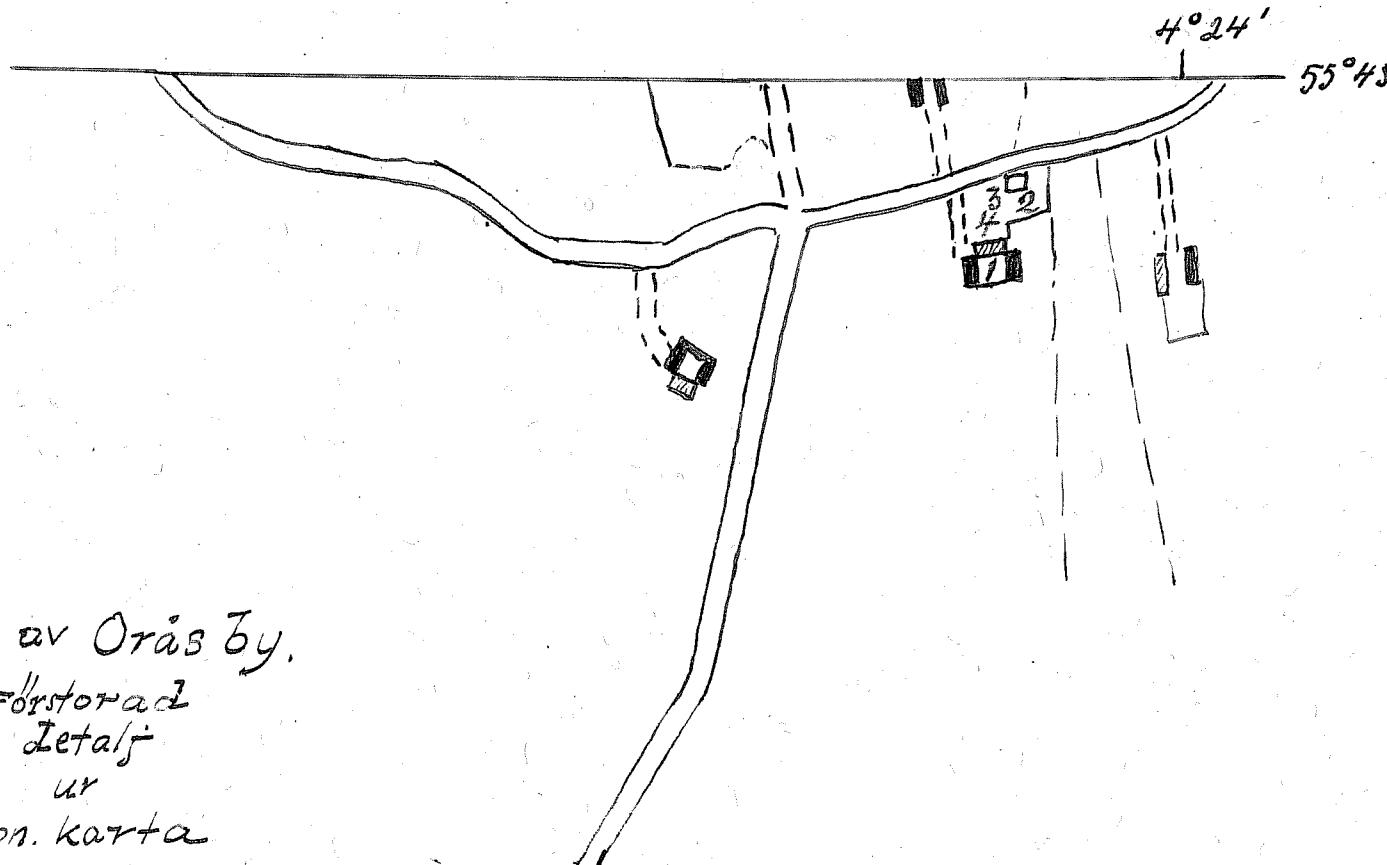

*Cop.
Erik Anderson
1980*

LUNDSS UNIVERSITETS
FOLKMINNESÅRKIV

31

2928

Del av Orås by.

Förstorad
detalj
ur
Ekonomiskarta
(Öredsklostersbladet)

- 1 Anders Perssons gård nr 8
- 2 Särslia skolan
- 3 Byamännens samlingsplats
- 4 Den ensa bryggenas huv. plats

2928

Åldermansgille hilles den
1 maj (se utdrag ur protokollsbooken!)

Bryahornet är ett ekhorn.

Då det för några år sedan försågs med
silverbeslag, avsägades en bit av hornet,
som var bräsigt, varigenom hornet
blev kortare. Tä hornet ha ^{ålder-}
insturit sina initialer. Möjligen anger
inskriften ANO 1776 (se vid. foto!)
tidpunkten för hornets tillkomst (är 1776)

Åldermans-
gille

Bys horn

Bys låda har skjutlock. Förstom
komlicerat protokolls- och räkenskapsbok
(som påbörjades år 1886) innehåller lådans
gamla (antyräkenskapsbok), räkningar mm. samt
en särmerlig intressant hyordning (se
bifogade avskrift). År 1887 beslut man att
åldermannen skulle förvara byns open-
barea handlingar. Först hette Jöns Bengts-
son haft dem i förvar i många år (est.
(1887-års protokoll)

Nr. åldermannen är Nils Nilsson s n:r 2.

O. Kärnbyns i juli 1930

Gustaf Andersson

Bys låda
2928

Ö.Kärrstors byaordning av år 1839.

2928

I anledning af detta påkomme
ordningar, genom det att icke alla
Bymännen i vrt Brygga hörfam-
ma sammankallandet vid angeläg-
na sammanträden genom älderman-
nens ståtning i Bybornet hafva
ni i dag sic förekommande af
slik urakflätenhet för oss efter-
följande föreskrift, nemligens
10the Den eller de som ej infina

sig vid tillfället, då äldermannen
finner nödig att fannaneka oss
genom förtning i Byggs horn,
eller benskickning din di ut-
flyttade, ja wida di ej hafva
lagliga vinder, plicktta för varje
föreelje eller maktlåtenhet
håraf 3d B^o dock anmärkes att
en halv timma giv tillatas
att sammanträda

2de Wid påkommande ejränder
då knöftkötting erfordras åtigga
dett äldermannen enligt gam-

2928

mall öfverenskommelse, att i
räder vid efterfrå och beordra fa'-
mycket folk som han anses
mördigt till Lovästkröningen
och vägens Lagliga Farbarhet,
och själf stända det anfvar som
Lagen påbjuder, jemte etc
färsktt vite af 32 B:o om han
där till kan anses genom förfu-
nne laker.

Ito häremot åligrat det varje R:o af
op att willigt åflyxa älderman-
men, då han beordrar ej, i vidrigt,

2928

fall får den försvarande själv
lärförbindas den Risk som därpå
kan följa —

H^o. Wid tillsynsfallen då mycket arbete
afordras skola vi delta i ka-
betet efter Hemmantal. Åfors
då fråga blir om att kasta i
Botten, men då fråga blir om
mindre, skola 2 o 3 personer
efter äldermannens godfinande
efter ongoing upprätta di brift-
fälligheter som förefinas. ja
att vi ej hafta nördigt infima

2928

osj mängrant osj shall vid varje
 påkommande arbete Lämmars
 arbetsföre personer osj ej Läm-
 mas mindre Dugelige Arbetrare,
 enst et vite af 16 B^o för varje
 gång fädant händer. Willken
 plikts äldermannen äger att
 utan vidare hörande genaft
 af den Trefkande rätta, osj
 vid afträdandet af äldermans-
 givnen härför Pedovisa, icke
 allrafft för den sijt åberopade
 poncten utan för all den plikten

2928

som kan genom förfamnelse
och uraktslåtenhet af jämvälv
Åldermannens som öfver åboarne
sig tillstyrnda.

5te Den som i vart Byalag väcker
eller förs olidt plikter 16:18te
för varje gång. Denna öfver-
enskommeljs skola vi orygeli-
gen efterlesta som förfäktas med
vara gehändiga marns under-
skrivande. Kjärtags 8 24te
Oktober 1839.

Pehr Nilsson Ha ons Nilsfor Anders Nilsfor
åbo n° 2 P: N:o 3 P: N:o 5

2928

Föhr 1 PS Petersson Bror BHS Andersson

På N:o 5 På N:o 6

Sjöson S.P.S Petersson Frifwe T.P.S Petersson

På N:o 8 På N:o 8

Som vidare till oförerikommelser under
skrifver

H. Löijren. Ola O.I.S. Jeppsson.

Ur Ö. Kärrstorps byalags räkenskaps- och protokolls bok (påbörjad
år 1886)

Årsberättelse i
Kärrstorps Byalag
Den Första Maj
Från och med år 1886

Den första maj 1886

Inkomster.

Kassan från föregående år	0.44
Inkomis af maltarkan	5
brytestugan	1
För skäfverna	<u>3:50</u>
Summa	9:94

2928

Utgifter

Reparation i maltorkan 4:00

Läs och kampa sic brytestugan 29
4:29

Summa behållning 5:65

Utdelat sic delägarna 4:50

Kassabehållning 1:15

Kärhis kommer af Grustags arrendet 003

Summa behållning sic första maj 1887 1.18

Kärstorp, den 1te maj 1886

Rchr Simonsson.

Beslut fattat vid Majsommantädet 1886

Hvar och en som ej torkat malt får 50 öre
Hvar och en som ej bråkat lin får 50 öre.
Men räcker ej kassan sker utdelning
fört följande år.

Kassan är gemensam för både malt-torka o
bytstriga

Såmota beslutat intyga O. Kärrestorp som oran

Nils Ölysson Nils Fergson

n:o 3 älderman Nils Olson

Nils Nilsson älderman 1888-89

Dotter s förgson Ant. Lindqvist

Nils Enneboldsson

2928

Beslut fattadt den 1 Maj 1889.

Om någon irom laget läter utom lagets
varande bråka hin sammans med
^(hörande?) sig ejtio, betalas ände din byns
Kassa femtio (50) öre

O. Kärrstorp som afva-

Nils Olsson Oes Månsjö

Nils Olsson Nils Olsson

2928

Åldermansgille hålls i
Ålesta omkring den 1:ste maj: Åldermans-
skapsit gör omkring på ställetta allt efter
som ligger (på var ^{tid} kon vägen)

Hornet har mässingsbeslag:
änderna, är f.ö. av horn. (Obs! ringarna, i vilka
fester det suore, som man bär hornet i)
(Betr. hornet o. tillslåda se vid. jotsa!)
Ålderman är f. n. Blaf Mårtensson.

Ålesta; okt. 1930

Ernst Andersson

36

LUNDs UNIVERSITETs
FOLKMINNESARKIV

2928

BYS HORN

Alesta by

2928

Hr byalagets protokollsboek, som är av
tämligen sent datum, framgår att sammantidle
härras intagen omkring 1:e maj. Såmeda hölls
sammantäde 1 maj 1912, 27 april 1913. Någon
gång har sammanträdet ej hänt förrän d. 5 maj.
Åldermannsysslan går omkring på byns åboar
efter n:r'en på dess gäder (fört på n:r 1,
då på n:r 2 osv.)

Örn åldermannsgillet i form tider
har f. landbr. Nils Persson, Röres n:r 6 (född 1857)

Sammanträ.
det d. 1 maj.

på Rönös nr 6) berättat följande:

Åldermannagille brak in den 1:ste maj. Man skrev ordet på en lapp, som skickades omkring. När de kom till gården, där gillet skulle vara, fick de först kaffe. Den gjorde de upp blyns pärmarbaser. Därpå gick på mittag. Glum-
dom varade gillet ända tills det blev ljusst på
morgonen.

"Pys horn" är skänkt av Christian Hem-
margren, ur garnvare, som bodde i Djupadal;
Rönös, riket anges av en inskription på
hornets mässingsbeslag. Det är f.d. av hem.
Åren man tydligt är av detta material.

2928

Bys horn

I "Bys låda" förvaras byns handlingar. Dessa utgöres f.ö. den ^{utan} myssrättande festskolboken av landmäterihandl., räkningar o.a. Någon beordring el. dyl. har jag bland dessa ordnade papper ej därförft finna.

Sedan hälles ännu i helgd. Nuvar. ålder-
man är Emil Anderson, nr 7 Rörås.

Rörås i juli 1930

Ernst Anderson

1838

42

2928

Till Rönås By år 1838 Ett minne af f. Hammargren

Inskription å mässingsbeslaget å Rönås byahorn.

2928

Äldermannsgille hålls

omkr. den 1ste maj. Dysslarn går omkring
på åboarna efter n:ren (från 1 till 2 osv.)

Ang. äldermannsgillerna för har
landbr. Anders Nilsson, Bjärråd nr: 6, med.
Selat följ:

Mammarna var bjudna till kl. 2 på
middag (denna sed bibehålls ännu, i motsats
till ^{vid faller än} i Alesta o. Kärstorp, där det endast
bjudes på kvällsmat). Först bjudes
på kaffe.

och sedan på midaag. Senare på kvällen
gjutes på kvällsrust. För skulle den
avgående äldermanen bjuda på en
kanna brännvin och den tillstående
äldermanen 1 stop.

Bys horn utgöres av en kopparlur
(se teckning!) På hornet synes svarf ett
årtal 1896, ristat med ovans hand.

Bys låda med handskrifterna förvaras
ej av äldermanen, utan är i förvar hos ovan-
nämnde Anders Nilsson f. n. Den innehåller
bl. a. en räkenskapsbok, som börjar 1860.
Ur detta sätts bl. a. uppföras: "Bys kassa är

2928

Bys horn

Bys låda

den 1 maji 1860 22 öre, Kölmaus pengar
 är dito dito 2 R ½ öre". — äldermannen
 för ej kassabok, utan detta gos Anders Nilsson.
 Av övriga av bygns handlingar förtjämer endast en
 begrundning av år 1856 års ornmännen. Den liggas
 i avskrift.

O. Kärnstorps i juli 1930
 Ernst Andersson

2928

Bjärröds byordning av år 1856.

Vi samtliga till Bjärröds Bygdag härande
åboar och delägare, hafta i dag över-
ens kommit omr. att Emellan beftulet
om medanstændende Skrä eller by
ordning, på det ordning och lydnad
vid budning. som kan angå by
laget måtte bibehållas och tider
utdrägt vid förfallande händelser
måtte komma motviktas —

1 mo Åldermanstjänsten omlystes
ärigen hvarje år den 1ste Maj på
18 Mantaal nummer efter nummer.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2928

2928

2° Så fort äldermannen eller kaste
före förandare utsänder sitt tillby
lagets samling skola orderna
genast utan dröjsmål åbo från åbo
fortskaffas skulle uppför vid bud
minnen förfalla hoff någor annämn
fidant vid samlingen, då förvarje
halffimma Dröjsmål skeer pligtas
8/8 Banco Bijens egen fak.

3° Den eller de delägare som intet
infinner sig farvila det är
bevisligt att de äro hemma plig-
tas 16/8 Banco likfullt bör bud

af föndas till samlingen
 4to Skulle någon vid delägarnas samlande,
 försvaka Eller äftad komma
 grål eller flags Mål, pligter
 hvar och en därmed blifver be-
 funnen 168 Banco

5te Såmunda frivilligt öfverens kom-
 mit och beflutit intijgas med
 våra egenhändiga namn och Bo-
 märkes under fättande som skedde
 i Bjerröd den 30 April 1856.

Underskrift Schr. Nilsen

Kommer 2

Anders ANS Nilsen Anders J. O. Son Nilsen MNS Nilsen
 Nom. 5. nr 3. N:o 3

Pehr PNS Nilsson Sven Olofson N° 4
N 4

NP Nells Pehrson Haghe Eld Pehrsson Martenson
N° 4 N° 04 N° 04
N° 6 Pehr Nilsson

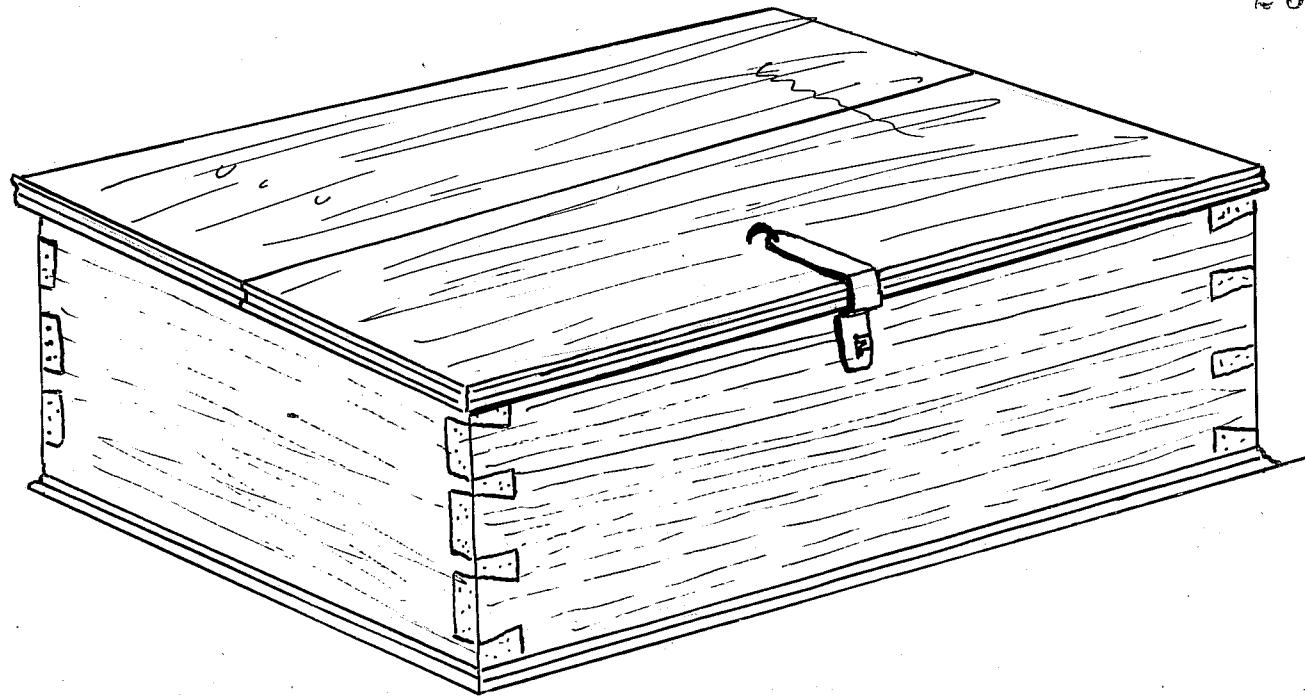
Nils Löfstrand Lerboea
G. Möller O. Sjöberg
N° 6 N° 6

2928

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

51

2928

Skala 1:4

"BYS LÅDA"

Bjärröds by,

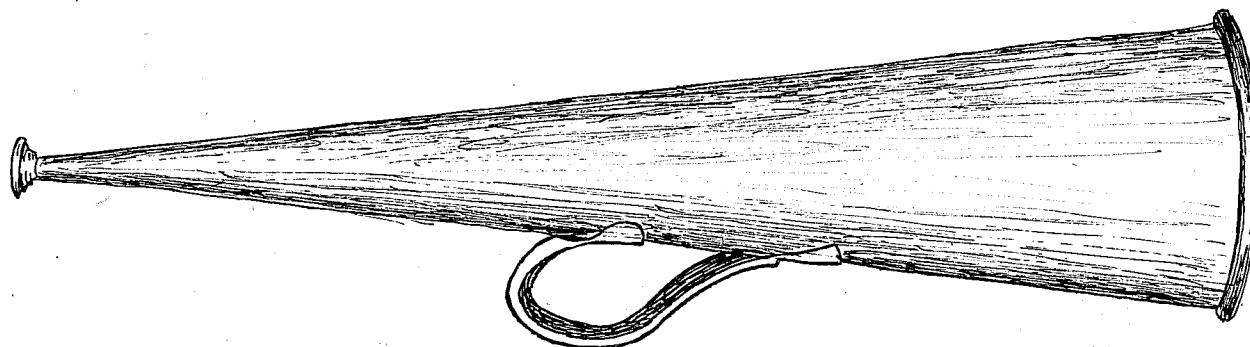
Ö. Kärrstorps s:n

Guttmärsfon
-30

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

52

2928

Bjärröds byahorn

skala 1:4

Ernst Andersson
1930